

Голас Радзімы

№ 25 (1855)
21 чэрвеня 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Над Радзімай раскінула свае квяцістыя крылы лета. Шчодрое сонца наталіла зямлю цяплом і святлом, абудзіла ўсе яе жыццёвыя сілы. Асабліва прыкметна гэта на вёсцы. У хуткім часе золатам закаласяцца жытнёвыя і пшанічныя палі, спелай прыгажосцю пладоў напоўняцца сады. І надвячоркам будзе добра чутны такі родны пах, пах малака і хлеба.

Фота У. КРУКА.

АДКАЗЫ К. У. ЧАРНЕНКІ НА ПЫТАННІ АМЕРЫКАНСКАГА ЖУРНАЛІСТА ДЖ. КІНГСБЕРЫ-СМІТА

Пытанне. Гэтымі днямі ў Лондане адбылася сустрэча кіраўнікоў сямі буйнейшых капіталістычных дзяржаў. Што, на Ваш погляд, вызначае характар і змест гэтай сустрэчы?

Адказ. Чарговая сустрэча «сямеркі» была склікана як быццам бы для разгляду эканамічных праблем. Занялася ж яна перш за ўсё палітыкай. На гэты прама ўказваюць прынятыя ў Лондане дакументы.

Зноў, як гэта было і на майскай сесіі НАТО, было сказана нямагла слоў, якія дэкларуюць мірныя намеры, зацікаўленасць у зніжэнні ўзброенага ўзбраення, у тым ліку ядзерных. Зноў гучалі заклікі да Савецкага Саюза вярнуцца да перагавораў. Аднак нічым рэальным гэтыя намеры, гэтыя заклікі, на жаль, падмацаваны не былі. Чаму так адбываецца?

Адно тлумачэнне ляжыць на паверхні, аб ім літаральна гудзе амерыканская прэса. Гэта — меркаванні, звязаныя з прэзідэнцкімі выбарамі ў ЗША.

Больш глыбокая падаплека заключаецца ў тым, што ўдзелнікі нарады «сямеркі» праштампавалі ўстаноўкі, якія супярэчаць інтарэсам разбудкі, разбраення і міру. Аб дыялогу, аб перагаворах гавораць пастолькі, паколькі маюць патрэбу ў шырме, каб неяк прыкрыць ператварэнне тэрыторыі рада заходнеўрапейскіх краін у стартавую пляцоўку для новых амерыканскіх ракет. Рэальнасць жа ў тым, што лінія на размяшчэнне ракет застаецца непахіснай, аб чым адміністрацыя ЗША не раз заяўляла. У Вашынгтоне і іншых сталіцах НАТО, вядома, разумеюць, што тым самым усё больш і больш блакіруюцца магчымасць перагавораў, усё вышэйшай становіцца перашкода на шляху да зніжэння ўзброенага ядзернага ўзбраення. Нацэляюцца на Савецкі Саюз, яго саюзнікаў новыя амерыканскія ядзерныя ракеты і адначасова заклікаць да перагавораў —

ці гэта не палітычная двудушнасць?

Ці патрэбен дыялог, ці патрэбны перагаворы? У нас і ўчора, і сёння адказ адзін — так. Але дыялог сумленны, перагаворы сур'ёзныя. Да іх мы гатовы ў любы момант.

Савецкі Саюз унёс прапановы аб глыбокім скарачэнні ядзернага ўзбраення, іх рэалізацыя нічых інтарэсаў не ўшчамляла б. Мы за тое, каб сур'ёзна разглядаць гэтыя пытанні за сталом перагавораў, як толькі амерыканскі бок здыме створаныя ім па сутнасці ультыматывы для перагавораў. У сувязі з гэтым рэальны пазітыўны зрух у пазіцыі ЗША і іх саюзнікаў не застаўся б без належнага водгуку з нашага боку.

Савецкі Саюз прапануе прысці да дагаворанасцей па цэламу комплексу мер, здольных рэальна знізіць узровень ваеннага процістаяння, выключыць з міжнароднага жыцця прымяненне сілы і пагрозу сілай. Гэтыя прапановы вядомыя.

Выдзелю, напрыклад, праблему прадухілення мілітарызацыі касмічнай прасторы. Увесце свет прызнае яе вострую актуальнасць. Нашы прапановы, як вырашыць гэту праблему, ляжаць на стала ў Вашынгтоне. Але там не хочуць займацца гэтай праблемай, не хочуць яе нават абмяркоўваць. Відаць, амерыканскай адміністрацыі падабаюцца толькі ўласныя амбіцыйныя пазіцыі, сэнс якіх у тым, каб расчыніць дзверы ў космас самым фантастычным відам узбраення і тым самым усё ж паспрабаваць атрымаць ваенную перавагу. Ясна, што і ў данай, вельмі важнай сферы мы не сустракаем імкнення ў адказ да грунтоўных перагавораў, тым больш пошукаў дагаворанасці. І ніякімі размовамі наконт карысці дыялога гэтага факта не закамуніфіраваць.

Мы вяртаемся да ЗША, да іх саюзнікаў з недвухсэнсавым

заклікам: пара канкрэтнымі справамі пацвердзіць сваю долю адказнасці за лёс міру, усваяючы бесперспектыўнасць палітыкі з пазіцыі сілы, стаўкі на гонку ўзбраенняў, праявіць сапраўдную, а не паказную гатоўнасць да дыялога, да перагавораў для знаходжання ўзаемапрыемальных вырашэнняў пытанняў, ад якіх залежыць будучыня чалавецтва. У Савецкага Саюза няма недахват у такой гатоўнасці.

Пытанне. Як можна ацаніць пастаноўку на лонданскай нарадзе пытання аб «міжнародным тэрарызме»?

Адказ. У Лондане гэта праблема была вывернута на выварт. Гаварылі аб нейкіх тэхнічных дэталях. Аб галоўным умаўчалі. І зрабілі гэта свядома.

На вачах усяго свету ўчыняюцца злчынныя тэрарыстычныя акты. Учыняюцца яны і ў малых, і ў сярэдніх, і ў вялікіх маштабах, і адзіночкамі, і групамі, а то і прама з шырокім удзелам узброеных сіл некаторых дзяржаў. Так было ў Грэнада, так было ў Ліване, так адбываецца цяпер у Нікарагуа. Але чамусьці аб усім гэтым на нарадзе «сямеркі» не сказалі ні слова. Відаць, вырашылі, калі ўжо фальшывіць, дык пабуйнома.

Савецкі Саюз асуджаў і асуджае любыя праяўлены тэрарызму. І мы рашуча адхіляем палітыку Злучаных Штатаў, якія ўзялі тэрарызм як метады вядзення спраў з іншымі дзяржавамі і народамі.

І не пасуе тым, хто ажыццяўляе «дзяржаўны тэрарызм», выступаць з дэкларацыямі аб нейкіх «дэмакратычных каштоўнасцях», як гэта мела месца на лонданскай нарадзе. Гэта ўсяго толькі пераніцоўка авантурыстычнай канцэпцыі «крыжовага паходу», чарговая спроба перанесці ідэалагічнае проціборства ў сферу міждзяржаўных адносін.

У цэлым зробленыя заявы і

аб тэрарызме, і аб «дэмакратыі» служэць мэтам далейшага падцягвання буйных капіталістычных дзяржаў, уключаючы Японію, да мілітарысцкага курсу амерыканскай адміністрацыі.

Пытанне. А як можна расцаніць абмеркаванне ў Лондане міжнародных эканамічных праблем?

Адказ. На гэту тэму прынята шырокая дэкларацыя. Слоў сказана многа, але ў іх сапоплены вострыя сацыяльна-эканамічныя праблемы, уласцівыя капіталістычнай сістэме наогул і стаўшыя яшчэ больш вострымі цяпер. Гэта перш за ўсё беспрацоўе, інфляцыя і рост дарагоўлі, г. зн. усё тэа з'явы, якія бязлітасна б'юць па шырокіх сляях працоўных мас капіталістычных краін. Ніякіх сур'ёзных мер па змяншэнню вострыні гэтых праблем у Лондане намечана не было. Ды і адкуль ім было ўзяцца, калі там навязваўся амерыканскі рэцэпт — няхай будучы багатыя багацейшымі, а бедныя беднейшымі.

Адчуваецца таксама, што Вашынгтон, аксэлюючы масіўны націск на сваіх партнёраў, спрабуе вырашаць свае эканамічныя праблемы і цяжкасці за кошт іншых. Дзе сябе знаць і гандлёва-эканамічная экспансія Японіі. Словам, клубок міжперыялістычных супярэчнасцей зацягваецца ўсё тужэй, і яны так ці інакш выходзяць наверх.

Эканамічныя праблемы вырашаліся б у сто разоў лягчэй, калі б не гонка ўзбраенняў — гэта пражэрлівая машына, якая паглынае незлічоныя інтэлектуальныя і матэрыяльныя рэсурсы. Але іменна гэта цэнтральнае пытанне на нарадзе «сямеркі» ігнаравалася.

Характэрна, што на задні план адшлі і праблемы, якія глыбока хваляюць маладыя незалежныя краіны. Дэкларацыйныя заявы агульнага характару не могуць скрыць таго, што адбываецца жорсткая эксплуатацыя індустрыяльна развітымі капіталістычнымі краі-

намі, перш за ўсё ЗША, слабых у эканамічных адносінах краін Афрыкі, Азіі, Лацінскай Амерыкі. Такую палітыку, мяркуючы па ўсім, маюць намер працягваць і ў далейшым. Вынікам можа быць толькі адно — паглыбленне бездані паміж багатымі і беднымі краінамі, якім заўтра даядзецца яшчэ цяжэй чым сёння. Тут таксама самым неспрэчным чынам праўляецца паскараемая Вашынгтонам і яго саюзнікамі па НАТО гонка ўзбраенняў.

Не выпадкова, што ўсюды ў свеце цяпер задаюцца пытаннем, а ці ставілася наогул на лонданскай нарадзе мэта некай садзейнічаць паралізацыі становішча маладых незалежных краін. У саміх маладых незалежных краінах на гэты даючы ясны адмоўны адказ.

У святле таго, што адбылося на нарадзе «сямеркі», нялішне, відаць, напамініць аб пазіцыі Савецкага Саюза, сацыялістычных краін, якія паслядоўна выступаюць за перабудову міжнародных эканамічных адносін на справядлівай, дэмакратычнай аснове. Гэта толькі што з новай сілай пацвердзіла нарада СЭУ на вышэйшым узроўні, якая праходзіць у Маскве. Наша нястомная і без перабольшання, можна сказаць, энергічная барацьба за спыненне гонкі ўзбраенняў, акрамя сваёй прамоў задачы — змяншэння ваеннай пагрозы, служыць таму, каб пераклучыць велізарныя вызваленыя матэрыяльныя сродкі на мэты павышэння дабрабыту народаў, на патрэбы аховы здароўя, культуры, адукацыі, на будаўніцтва жылля. Значная частка вызвалены такім чынам сродкаў магла б ісці на дапамогу народам маладых незалежных краін. Гэту лінію мы праводзім і ў двухбаковых адносінах, яе мы адстойваем і на міжнародных форумах, у тым ліку ў ААН. Гэтым мы будзем кіравацца і ў далейшым.

падзеі • людзі • факты

НА ВЫШЭЙШЫМ УЗРОЎНІ

ЭКАНАМІЧНАЯ НАРАДА КРАІН СЭУ

12—14 чэрвеня 1984 года ў Маскве адбылася Эканамічная нарада краін — членаў СЭУ. У нарадзе прынялі ўдзел дэлегацыі Народнай Рэспублікі Балгарыі, Венгерскай Народнай Рэспублікі, Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Рэспублікі Куба, Мангольскай Народнай Рэспублікі, Польскай Народнай Рэспублікі, Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі, Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

На нарадзе былі абмеркаваны важнейшыя пытанні эканамічнага развіцця і супрацоўніцтва брацкіх краін. На нарадзе выступілі К. У. Чарненка, Т. Жыўкаў, Я. Кадар, Ле Зуан, Э. Хонекер, К. Р. Радрыгес, Ю. Цэдэбал, В. Ярузельскі, Н. Чаушэску, М. А. Ціханаў, Г. Гусак.

Нарада прыняла адпаведнае рашэнне. Аднагалосна адобраны таксама дакументы: «Заява аб асноўных напярэжых дзейнасцях развіцця і паглыблення эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва краін — членаў СЭУ» і Дэкларацыя краін — членаў Савета Эканамічнай Узаемадапамогі «Захаваць міру і міжнароднае эканамічнае супрацоўніцтва».

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

СУПРАЦЬ ЯДЗЕРНАЙ ПАГРОЗЫ

Савецкія людзі поўныя непахіснай рашучасці захаваць і ўмацаваць мір на зямлі. Іменна ад іх, народаў іншых

краін сацыялістычнай садружнасці выходзяць буйнамаштабныя ініцыятывы, накіраваныя на спыненне гонкі ўзбраенняў, прадухіленне новай ядзернай вайны, заявіў у адным са сваіх выступленняў старшыня Балгарскага камітэта за еўрапейскую бяспеку і супрацоўніцтва, член ЦК БКП Г. Грозев. Ён знаходзіўся ў нашай рэспубліцы па запрашэнню Савецкага камітэта за еўрапейскую бяспеку і супрацоўніцтва.

Г. Грозев меў сустрэчу з міністрам замежных спраў БССР А. Гурыновічам, актывістамі Беларускага камітэта абароны міру. Ён наведваў піянерскі лагер «Электрон» вытворчага аб'яднання вылічальнай тэхнікі, зрабіў паездку на мемарыяльны комплекс «Хатынь» і Курган Славы, азнаёміўся з выдатнымі мясцінамі і новабудовамі сталіцы рэспублікі.

ДРУЖБА МАЦНЕЕ

У Беларуска-татарскім дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі адбылася сустрэча актывістаў аддзяленняў таварыстваў савецка-в'етнамскай і в'етнама-савецкай дружбы па пытаннях развіцця і ўмацавання ўзаемаўзбагаджаючых сувязей. У ёй удзельнічалі прадстаўнікі аддзяленняў Таварыства дружбы Мінска, Масквы, Ленінграда, некаторых іншых гарадоў, а таксама в'етнамская дэлегацыя, узначальваемая намеснікам міністра сельскай гаспадаркі СРВ, членам Цэнтральнага праўлення Таварыства в'етнама-савецкай дружбы Тонг Чан Дао.

Госці Мінска наведвалі мотавелазавод, прынялі ўдзел у антываенным мітынгу, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс «Хатынь». Актывісты аддзяленняў таварыстваў пабывалі таксама на ВДНГ БССР, аглядзелі экспазіцыю Дома-музея І з'езда

РСДРП, Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі і новабудовамі сталіцы рэспублікі.

ТАВАРЫ НАРОДУ

Пінскае вытворчае прадзільна-трыкатажнае аб'яднанне — адно з буйнейшых прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці краіны. Штогод яно выпускае 10,5 мільёна трыкатажных вырабаў, амаль 12 тысяч тон камвольнай і аб'ёмнай тэксцілы. У гандлёвую сетку пінчане пастаўляюць цяпер звыш ста мадэлей адзення. Па ўзорах, створаных мастакамі-мадэльерамі аб'яднання, кожны год замяняецца да 60 працэнтаў прадукцыі.

НА ЗДЫМКУ: вырабы прадпрыемства дэманструюць мадэльеры Леся ГРЫБ, Валіяніна ГАРОШКА і Тамара КУБЕКА.

КІРМАШЫ

«БЕЛАРУСЬ» У ПАРТУГАЛІІ

У партугальскім горадзе Сантарэне завяршыўся традыцыйны сельскагаспадарчы кірмаш, у якім прынялі ўдзел вядучыя заходнія фірмы па вытворчасці сельскагаспадарчай тэхнікі, а таксама савецкае знешнегандлёвае аб'яднанне «Трактараэкспарт».

Вялікую цікавасць наведвальнікаў і спецыялістаў выклікаў савецкі павільён, дзе былі выстаўлены восем мадэлей трактароў «Беларусь». Прадукцыя мінскага завода ўсё часцей сустракаецца на палях Партугаліі. Беларускія трактары добра зарэкамендавалі сябе ў мясцовых умовах. Паводле слоў спецыялістаў і фермераў, гэтыя машыны вызначае высокая надзейнасць і універсальнасць.

УЗНАГАРОДЫ

ЗА ВЫДАТНЫЯ ЗАСЛУГІ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў Героя Сацыялістычнай Працы старшыню калгаса «Рассвет» імя К. Арлоўскага Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці Васіля Старавойтава ордэнам Леніна і другім залатым медалём «Серп і Молат».

Як адзначана ва Указе Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, гэтай высокай узнагароды В. Старавойтаў удасцоены за выдатныя заслугі ў развіцці калгаснай вытворчасці, актывіўную грамадскую дзейнасць і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння.

У азнаменаванне працоўных подвігаў на радзіме Героя будзе ўстаноўлены бронзавы бюст.

Як і ўсе дзяўчаты, Вольга Сянько любіць кветкі. Найбольш падабаюцца пралескі, звычайныя лясныя пралескі. «Вы б толькі бачылі, якое гэта хараво: лясная лясная, укрываюцца сцім дываном. Вачэй не адарвеш — так прыгожа», — з захапленнем гаворыць яна.

Кветкі кветкамі, але не толькі яны вызначаюць характар і інтарэсы 19-гадовай Вольгі Сянько. Галоўнае — залатыя жытнія каласы. Таму што выбрала яна ў жыцці хлеббаробскую справу, прафесію механізатара, і яшчэ ні разу не пашкадавала аб гэтым.

У сельскім прафесіянальным вучылішчы, куды Вольга паступіла пасля школы, многія ставіліся да яе скептычна. Часам хлопцы нават адкрыта кілі:

лага жытневага поля. І паверце, гэта не проста высокія словы».

Я веру ў шчырасць Вольгі Сянько, бо разумею, як многа значыць для гэтай дзяўчыны ЯЕ зямля. Зямля, якую яна атрымала ў спадчыну.

...Пяцьдзесят гадоў назад дзед Вольгі, Іосіф Брухацкі, ствараў тут першую камуну, якая паклала пачатак цяперашняму саўгасу. У тую далёкую вясну, аб'яднашы коней і валу, плугі і бароны, сяляне разам выйшлі засяваць поле. Не кожны сваё, як раней, а ўсе адно — агульнае. А ўвосень, калі сабралі добры па тым часе ўраджай, наладзілі вялікае свята.

Дарэчы, у перадваенныя гады ў Людзінаўцы на трактары таксама працавала дзяўчына. І

га пакуль не зрабіла. Мой зорны час — не пабаюся сказаць так — наперадзе.

— І ўпэўнена, што тваё жыццё складзецца менавіта так, як гэтага хочаш ты?

— Усё залежыць толькі ад мяне. Нішто і ніхто не можа перашкодзіць мне ажыццявіць свае планы. Ды й, думаецца, ні ў кога няма такой патрэбы. Побач са мной жывуць і працуюць людзі, якія жадаюць мне толькі добра. Смешна падумаць, што нехта з іх стане ставіць «падножкі». Добразычліваць, па-мойму, самая лепшая рыса, якой прырода надзяліла чалавека.

— А што табе не падабаецца ў людзях?

— Не падабаецца скваласць, карыслівасць, абыяка-

БАРАЗНА ВОЛЬГІ СЯНЬКО

ЗЯМЛЯ Ў СПАДЧЫНУ

«Ты не туды трапіла. Тут на трактарыстаў вучаць, а табе на курсы павароў трэба». Але насмешнікі хутка прыксілі язык, калі дзяўчына стала разбірацца ў тэхніцы не горш за іх, а за некаторых можа нават і лепш.

Пасля трох гадоў вучобы з дыпламам механізатара шырокага профілю Вольга Сянько вярнулася ў сваю Людзінаўку, вёску на Гомельшчыне, непадалёк ад маладога горада хімікаў і энергетыкаў — Светлагорска.

Але з Вольгай мы ўпершыню сустрэліся ў Мінску, куды яна прыхлала на рэспубліканскі конкурс аратых. Гэта былі вельмі прадстаўнічыя спаборніцтвы, у якіх удзельнічалі лепшыя беларускія механізатары, чые імёны ведае ўся краіна. Вольга ж тады не мела такой папулярнасці. Гэта быў першы конкурс 18-гадовай дзяўчыны. Але скідак на маладосць тут, зразумела, не рабілі. Умовы для ўсіх былі аднолькавыя. Асноўныя крытэрыі — хуткасць і якасць работы.

І потым, калі міністр сельскай гаспадаркі рэспублікі ўручаў прызы пераможцам, ён з асаблівым задавальненнем павіншаваў Вольгу. Нечаканым і прыемным для ўсіх быў яе поспех. У тыя дні імя маладой трактарысткі абляцела старонкі многіх беларускіх газет.

Другі раз мы сустрэліся з Вольгай на яе радзіме. Ездзячы па сваіх журналістскіх справах па Палессі, я завітаў у саўгас, дзе працуе гэтая дзяўчына.

Час быў гарачы — пачыналася веснавая сяўба. У такія дні людзі ў хаце не сядзяць. Таму Вольгу, зразумела, трэба было шукаць у полі. «Вунь, бачыце, каля лесу трактар... Туды ідзіце», — казалі ў вёсцы.

Вольга, як заўсёды, сустрэла ветлівай усмешкай і дасціпным жартам. Маркотнасці на яе твары ніколі не заўважыш. Якой бы стомленай яна ні была — у вачах заўжды вясялыя іскрынікі. Такі ўжо характар.

Напэўна таму размаўляць з Вольгай было проста і лёгка. Праз некалькі хвілін мы ўжо разам з ёю «гналі» трактарам баразну і весела гаманілі пра ўсё: пачынаючы ад сённяшняга надвор'я і канчаючы лятаючымі талеркамі.

Цікавіцца і ведае Вольга многа. Думкі свае выкладае вельмі прыгожа. Чаго б хаця варты адзі з яе маналагаў пра зямлю, хлебнае поле, частку якога мне хочацца прывесці тут.

«На нашай зямлі ёсць многа такога, што трэба пабачыць і адчуць абавязкова. Напрыклад, світанак, барвова-чырвоны дыск Узыходзячага сонца над спічастым лесам... Ці, скажам, вясну, якая дае жыццё ўсяму, што можа жыць... І ёсць яшчэ многа такога, што абавязкова павінна ўзрушаць душу чалавека. Але асабіста мне нішто не прыносіць такой радасці і задавальнення, як відовішча спе-

як ні дзіўна, гэта была маладая тады бабуля Вольгі.

Таму, зразумела, бабуля Варвара нічога супраць выбару сваёй унучкі не мела. Наадварот, яшчэ падахвочвала, маўляў, я ў твае гады... Адзіным, хто спрабаваў адгаварыць Вольгу, была маці.

— Толькі я цвёрда вырашыла, што пасля школы абавязкова пайду вучыцца на механізатара, — гаворыць дзяўчына. — Калі ў мяне ўпершыню з'явілася такая думка — не памятаю. Але я заўсёды марыла менавіта пра гэта.

— І ў цябе ніколі не ўзнікала жаданне набыць гарадскую прафесію? — пытаюся я.

— Хочаш вер, а хочаш не, але я нават і думкі такой не дапускала, што некалі пакіну сваю вёску. Тут маё жыццё, тут я добра сябе адчуваю. Калі, бывае, паеду куды-небудзь, дык не магу вытрымаць больш двух-трох дзён, цягне назад. Сумую па зямлі, па дому, па цішы, небу, нашых сцэжках... А што тычыцца карысці і сэнсу вясковага жыцця, дык у наш час пра гэта можна гаварыць вельмі доўга. Касой ці матыкай у нас у саўгасе, можна сказаць, працаваць не даводзіцца. Сёння галоўная фігура на вёсцы — механізатар, а ўмовы яго працы ў многім бліжэй да ўмоў работы гарадскога шафёра. Заробкі ў нас немалыя, так што і дастатак у хатах ёсць. Ды й апануцца мы можам прыгожа. Гэта зараз ты бачыш мяне ў рабочай спяцоўцы, але ў іншых абставінах наўрад ці і пазнаў бы. Мы таксама ўмеём прыхарашыцца, быць элігантнымі.

— Безумоўна, — працягвае Вольга, — я магла б выбраць любую іншую прафесію.

— Якую, напрыклад?

— Якую захацела б. Зразумела, артысткай я не стала б, для гэтага патрэбныя прыродныя здольнасці. Але мне нішто не замінала вучыцца, скажам, на агранома ці інжынера, доктара ці настаўніка... Ды ці мала добрых прафесій на зямлі! Было б, як кажуць, толькі жаданне. Але галоўнае тут — не памыліцца, не ўхапіцца не за сваю справу. Кожны чалавек павінен займацца менавіта тым, што яму больш па душы, што адпавядае яго прызначэнню.

— А што, па-твойму, галоўнае ў жыцці?

— Прыносіць карысць людзям і пастаянна адчуваць, што ты не парушыў нічога ў гэтым свеце, а асоба, якая можа на нешта паўплываць, нешта пацярпець. Калі ты зрабіў штосьці істотнае для зямлі, дзе нарадзіўся, жывеш, аддаеш ёй сілы, сэрца, адкрываеш у ёй сябе — значыць, ты шчаслівы чалавек.

— А ты шчаслівая?

— Можна сказаць — задаволенна жыццём. Бо пра шчасце гаворыць, мне здаецца, яшчэ рана. Я толькі пачынаю свой жыццёвы шлях і нічога істотна-

васць да ўсяго і ўсіх... Не магу таксама цяпець, калі чалавек гаворыць няпраўду.

— Такія людзі сустракаліся ў тваім жыцці?

— Вельмі рэдка. Хаця ўсё ж даводзілася, як, напэўна, кожнаму з нас. Некаторых мне проста было шкада. Большасць — выклікалі агіду. Падобныя людзі ідуць заўсёды неак з боку жыцця і толькі зрэдку спрабуюць уклініцца ў здаровы людскі паток. Вялікай шкоды гэтай патоку яны, зразумела, не прыносяць. Хіба што могуць трохі папсаваць настрой. І ўсё ж, сутыкнуўшыся з такім чалавекам, не варта адчайвацца. Трэба верыць у людзей!

...Мы ўжо ўзаралі даволі ладны кавалак поля, калі трактар раптам рэзка тузанула, і плугі выскачылі з зямлі. Я азірнуўся назад: на свежым ворыве ляжаў вялізны іржава кавалак жалеза. Мы вылезлі з кабіны. Пакуль Вольга ладзіла плугі, я моўчкі разглядаў «трафей».

— Гэта з вайны, — ціха сказала яна. — Узімку сорак трыццаць гадоў таму, калі праходзіла перадавая. Адступаючы, фашысты мініравалі пазіцыі. Таму ў першую пасляваенную вясну араць тут было небяспечна. Даводзілася, расказваюць людзі, прывязваць да рычагоў трактара доўгія лейцы і такім чынам кіраваць машынай. Вось які то быў хлеб. А зараз, калі што і трапляецца, дык толькі звычайны металом... Вазьмі трос, прывяжам ды адцягнем да лесу гэтую жалезку...

Потым мы зноў «гналі» баразну і зноў гаманілі. Вольга ўспамінала сваё дзяцінства, гады вучобы ў школе і вучылішчы. Расказвала пра сяброў. Вельмі цёплыя словы гаварыла пра сваіх бацькоў. Яны таксама працуюць у саўгасе: бацька — трактарыстам, маці — на ферме даярчай. Словам, увесь гэты род працуе на зямлі.

Праз год-два Вольга пойдзе вучыцца далей, хутчэй за ўсё — у сельскагаспадарчы інстытут. Зараз яна сур'ёзна думае пра гэта. Кіраўніцтва саўгаса, відаць, нічога не будзе мець супраць. Наадварот, такое імкненне можна толькі вітаць. Гаспадарка зацікаўлена ў тым, каб Вольга вывучылася, скажам, на добрага інжынера, атрымала вышэйшую адукацыю, а потым вярнулася ў сваю вёску. Таму на працягу ўсіх пяці гадоў вучобы саўгас будзе падтрымліваць яе матэрыяльна — выплачваць штомесячную сторурублеву стывендыю (гэта прыкладна палова таго, што яна зарабляе зараз).

Але гэта ўжо — дзень заўтрашні. Упэўнены, што ўсё складзецца менавіта так, як хоча сама Вольга. Наперадзе ў яе вялікі шлях.

Ігар ГЕРМЯНЧУК.

НОВАЯ РЭДАКЦЫЯ ПАРТЫЙНАЙ ПРАГРАМЫ

У Камуністычнай партыі Савецкага Саюза працягваецца падрыхтоўка важнейшага ідэйна-тэарэтычнага і палітычнага дакумента — новай рэдакцыі партыйнай Праграмы, якая праз два гады будзе прадстаўлена на завярджэнне чарговага, XXVII з'езду КПСС. Работа гэта вялікая і адказная. У свой час У. І. Ленін падкрэсліваў, што пытанні партыйнай Праграмы «ў тэарэтычных адносінах з'яўляюцца вялікай цяжкасцю» і патрабуюць да сябе самай пільнай увагі.

Галоўны кіруючы дакумент вызначае навукова абгрунтаваныя мэты і задачы партыі і развіцця савецкага грамадства, ўтрымлівае дакладны пераказ таго, чаго партыя дабіваецца, за што змагаецца. Да складання яго Цэнтральны Камітэт партыі прыцягвае таксама шматлікія калектывы вучоных-грамадазнаўцаў, галіновыя навукова-даследчыя інстытуты, дзяржаўныя ўстановы, кіруючыя органы партыйных, прафсаюзных, маладзёжных і іншых грамадскіх арганізацый.

Прынцыповая асаблівасць новага дакумента заключаецца ў тым, што гэта будзе не новая Праграма, а новая рэдакцыя сёння дзеючай, трэцяй Праграмы партыі. Як падкрэсліваўся на XXVI з'ездзе КПСС (1981 год), які прыняў рашэнне аб падрыхтоўцы новай рэдакцыі, існуючая Праграма ў цэлым правільна адлюстроўвае заканамернасці грамадскага развіцця. У апошнія гады ўсе пераўтварэнні ў краіне, усе акцыі КПСС і Савецкага ўрада на сусветнай арэне ажыццяўляліся ў адпаведнасці з праграмнымі ўстаноўкамі партыі.

Але з часу прыняцця Праграмы ў 1961 годзе і ў СССР, і на міжнароднай арэне адбыліся істотныя перамены, якія павінны знайсці адлюстраванне ў галоўным партыйным дакуменце. Таму мінулы з'езд партыі і даручыў Цэнтральному Камітэту ўнесці неабходныя дапаўненні і змяненні. Выступаючы надаўна на пасяджэнні Камісіі ЦК КПСС па падрыхтоўцы новай рэдакцыі Праграмы, яе старшыня Генеральны сакратар Цэнтральнага Камітэта К. У. Чарненка падкрэсліў: савецкі камуністаў не павінна бянтэжыць, што размова не ідзе аб складанні другой Праграмы. «Другая праграма нам, спраўды, не патрэбна, — сказаў ён, — па-

колькі настаўлены ў цяпер дзеючай стратэгічныя задачы, звязаныя непасрэдна з будаўніцтвам камунізму, пакуль яшчэ не выкананы».

Цэнтральны Камітэт партыі клопацца пра тое, каб камуністы, усе савецкія людзі былі ў курсе таго, якія вузлавныя пытанні характару, зместу новай рэдакцыі і пад якім вуглом гледжання разглядаюцца пры яе падрыхтоўцы. Падрабязна гэта праблема асвятлялася на чэрвеньскім (1983 год) Пленуме ЦК КПСС, у шэрагу апошніх выступленняў К. У. Чарненкі. Многа ўвагі партыя ўдзяляе асэнсаванню асаблівасцей сучаснага перыяду развіцця савецкага грамадства, цвярозаму, без ценю ўтопіі вызначэнню дасягнутай ім ступені сацыяльна-эканамічнай сталасці.

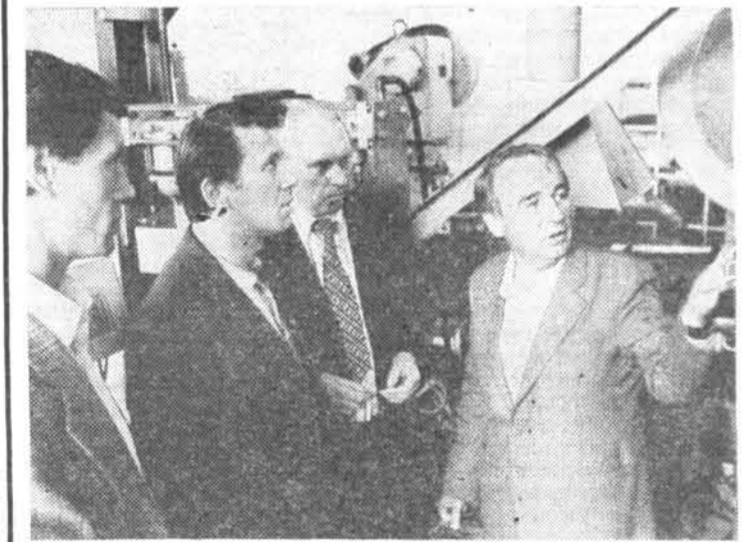
І тут вялікую ролю адыгрывае зроблены партыяй вывад прыпыновай важнасці: Савецкая краіна знаходзіцца ў пачатку гістарычна працяглай паласы — этапу развіцця сацыялізму. Гэты вывад дазваляе больш ясна бачыць карціну развіцця грамадства ва ўсёй яго складанасці, суадносінах і шматграннасці, памагае практычнай лідарскай частцы тых разыходжанніў, якія часам дапускаліся паміж словам і справай, паміж рэальнымі магчымасцямі грамадства і неабгрунтаванымі прагнозамі.

КПСС лічыць, што ў сучасных умовах не Праграма павінна быць праграмай удаканальвання развіцця сацыялізму, па меры чаго і адбываецца паступовы рух да камунізму.

Пры падрыхтоўцы новай рэдакцыі партыя зыходзіць з указання У. І. Леніна аб тым, што Праграма ўстанаўлівае толькі асноўныя прынцыпы. Закранушы пытанне аб колькасных паказчыках і тэрмінах, К. У. Чарненка падкрэсліў, што ў Праграме не гэта з'яўляецца лічбамі і ўсякага роду падрабязнасцямі, перагружаць яе дэталі. Яе асноўны змест складаны не колькасны, а найбольш істотны якасны характарыстыкі савецкага грамадства.

У сваёй новай рэдакцыі Праграма ўзбагаціцца шэрагам канкрэтных палажэнняў, якія адлюструюць вынады сучаснай марксісцва-ленінскай думкі, навішшы вопыт КПСС, іншых камуністычных і рабочых партый, рэальнасці сусветных працэсаў.

Дзмітрый ГАЙМАКОУ.

Акрамя сваёй асноўнай прадукцыі — станкоў, Гомельскі станкабудаўнічы завод выпускае таксама разнастайныя тавары народнага спажывання: мужчынскія і жаночыя парасоны, надзіманыя водныя веласіпеды, вязальныя машыны і іншае.

Зараз на прадпрыемстве манціруюцца другая чарга гібкай робатызаванай лініі. Яна дазволіць павялічыць прадукцыйнасць працы на ўчастку тавараў шырокага спажывання на 25 працэнтаў, вызваліць некалькі чалавек, палепшыць якасць вырабаў.

НА ЗДЫМКУ: члены заводскай камісіі па тэхнічнаму пераўзбраенню вытворчасці на ўчастку новай робатызаванай лініі.

Фота В. АЛЯШКЕВІЧА.

Мінск. Вуліца Прытыцкага.

Фота Г. УСЛАВАВА.

З год юначых з табою сябруем —
Ты слязу мне і радасць дарыў.
Прачынаемса разам,
заруем
І працуем да позняй пары.

У табе мае стопы і рыфмы:
Мы адзіным жаданнем гарым.
Я душой чую пульс — твае рытмы.
Ты — як песня ў сэрцы маім.

Палюбіў я і шум твой, і грукат,
Бляск праспектаў вясэрнай парой.
Слаўлю твая разумныя рукі,
Што ўзнялі цябе, горад-герой.

Не адну перажыў ты навалу,
Горад помнікаў, горад-герой.
Ты заўжды быў для ворагаў валам,
Непрыступнай гранітнай гарой.

Ты юнак,
Ты і казачны віцязь.
Ты ў парках цяністых, садах,
А твай ё шматвяковай арбіце
Развівацца шырэй у вяхах.

Чую крокі былых пяцігодак,
Чую поступ і заўтрашніх дзён!
Неўміручая слава народа,
Горад мой, ты ўсім людзям відзён!

П. ПРУДНІКАЎ

ВОДГУЛЛЕ ДАЎНІХ ПАДЗЕЙ

У час сваёй нядаўняй паездкі па Узбекістану і Таджыкістану журналіст М. Ражкоў, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, сустракаўся з ветэранамі, сярод якіх былі і тыя, хто вызваляў Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

I. САМЫ ДОЎГІ МАНАЛОГ

Бухара. У цэнтры старой часткі горада на падворку, акружаным з трох бакоў старажытнымі збудаваннямі, тоўніца турысцкіх групы — на трычатыры адначасова. Даносіцца скарагаворка экскурсаводаў-гідаў:

— ...Мінарэт Калян — адзін з самых выдатных помнікаў доўлідства мінулага. Пабудаваны ў 1127 годзе...

— ...За восем з лішнім вяхоў вежа ні разу не паддалася нават самым моцным землетрасенням...

Трое белабародых узбекаў аддзяляюцца ад адной з груп і садзіцца на выступе каменнай агароджы. Адзін з іх без нагі, на мыліцах.

— Куды яны спяшаць, навошта спяшаць? Я дрэнна чую, — кажа інвалід.

Экскурсаводы перабіваюць адзін аднаго:

— ...Калісьці ў часы сівой мінуўшчыны па пятніцах з мінарэта заклікалі прававерных на малітву...

— ...Пазней вежа служыла дзорнай вышкай...

— А скажыце, што гэта за надбудова на самай макушцы? — пытаецца нехта з турыстаў.

— Гняздо буслаў.

— Ой-эй! Як можна!

— Буслы ні з кім не ўзгадняюць свае намеры і дзеянні. — Гід, малады чарнявы чалавек, заклапочана глянуў на гадзіннік. Падыходзілі новыя групы турыстаў.

— А на блакітным купале мячэці таксама буслінае гняздо? — не сунімаецца турыст.

— Таксама.

— Там вакол купала ўзведзены рыштаванні. Рамонтнікі скінуць гняздо?

— Не скінуць. І не рамонтнікі, а рэстаўратары. Усё, што тут пабудавана, ахоўваецца дзяржавай...

Я падыходжу да старых аксакаў.

— Ассалом алейкум!

— Алейкум ассалом, — дружна адказваюць. Пераглянуліся, загаварылі да мяне па-ўзбекску. Я разгубіўся.

— Прабачце, я апрача прывітання...

— Мы так і падумалі, — усміхнуўся адзін з іх. — Вы здалёку? — З Мінска... З Беларусі.

Мае субяседнікі ажывіліся, загаварылі ўсе разам — па-ўзбекску паміж сабой і па-руску — са мной. Што іх усхвалявала?

Калі мы пазнаёміліся бліжэй, выявілася, што ўсе трое бывалі ў Беларусі. Настаўнік Хайрула Якубаў з пасёлка Ніяз-Батыр Андыжанскай вобласці нягэ перад вайной праходзіў сваю армейскую службу ў Беларусі. Калгаснік Ціян Маматаў з кішлака Угат Ташкенцкай вобласці пасля вайны ездзіў на Брэстчыну на магілу свайго родзіча, які загінуў там у 1941 годзе. А Хасан Мамаджанаў — жыхар Харэзма (інвалід) — удзельнік вызвалення Беларусі ад гітлераўскіх захопнікаў у 1944 годзе. Напамін пра Беларусь быў для іх і ўспамінам пра трывожную маладосць. А каго гэта не ўсхваляе?

Я напрасіў Мамаджанава раскажаць хоць коратка, што помніцца яму пра наступальную аперацыю ў Беларусі, дзе, у якіх мясцінах ваяваў. (Тут Якубаў папярэдзіў мяне, што іх таварыш быў не толькі цяжка паранены, але і кантужаны, не мнагаслоўны ён, ды і з мовай нялёгка яму).

— Успомніў! — голасна пачаў між тым Мамаджанаў. — Пасля Курска Гомель быў! Рэчыцу помню. Дняпро пад кулямі помню. Мінск зруйнаваны помню. У Беларусі мы быстра-быстра ваявалі. Вельмі шпарка гналі шакалаў Гітлера. Людзі ў Беларусі — якшы, добрыя людзі...

— Што яшчэ помніць? — крыкнуў яму на вуха Якубаў.

— Гродна помню. Бой на Нёмане помню. Гарачы быў бой. Далей нічога не помню. Апрытомнеў у шпіталі... без нагі.

Апошнія словы ў яго прагучалі нечакана ціха.

Мы памаўчалі з мінутой. І гэта атрымалася як знак ушанавання таго, што перажыў гэты былы салдат на вайне. Мамаджанаў зняў цюбецёйку і хустачкай выцер спацелы твар.

— Магчыма, гэта самы доўгі ма-

налог у яго жыцці, — уздыхнуў Якубаў. — Расхваляваўся вельмі. Беларуская зямля для яго асабліва дарагая: ён жа там... як бы часткова пахаваны яшчэ сорак год назад... — І выразна глянуў на мыліцы.

А на падворку справы ішлі сваёй чарадой. У васьмі-дзесяці кроках ад нас з'явілася новая група турыстаў, пераважна з моладзі, у стракатых вопратках, з моднымі сумкамі праз плячо. Гід — маладая ўзбечка з доўгімі чорнымі косамі бойка і ўпэўнена давала тлумачэнні на нямецкай мове. Высокі белабрысы хлопец з рукамі ў кішэнях джынсаў крыху адстаў ад сваіх і бесцырмонна разглядаў нас. І калі група рушыла далей, ён, даганяючы, некалькі разоў аглянуўся... Што яго магло зацікавіць? Можна ўвагу заручэжнага турыста прыцягнуў эмацыянальны маналог Хасана Мамаджанава? Можна здзівіла думка: вось хто меў дачыненне да разгрому вермахта!

А трое старых узбекаў, былых салдат не звярнулі на белабрысага ніякай увагі. Я сказаў ім:

— Вы з розных мясцін Узбекістана. А як апынуліся разам?

— Вельмі проста, — адказаў настаўнік Якубаў, які лепш за сваіх сяброў валодаў рускай мовай. — Мы сустрэліся ў санаторыі. Лечымся, адпачываем. Жывём у адным пакоі.

— У пакоі, які займаў вялікі візір эміра бухарскага, — дадаў калгаснік Ціян Маматаў, майстар на вырошчванню бавоўны.

— А дзе гэты санаторый?

— У Сітарай Мохі-Хоса, былой летняй рэзідэнцыі апошняга эміра Алімхана, якога прагналі адсюль у 1920 годзе атрады народных паўстанцаў з дапамогай чырвоных войск Туркестанскага фронту, — растлумачыў Якубаў. — У новым палацы цяпер знаходзіцца філіял абласнога музея. А ў астатніх будынках — дом адпачынку і санаторый. Багатыя цяністы парк таксама ў нашым карыстанні...

Мы перайшлі ў суседні скверык, дзе густа разрасліся кусты роз. Сядзелі на лавачцы, успаміналі пра Вялікую Айчынную вайну, дзе так выразна праявілася дружба народаў нашай краіны.

У мяне склалася такое ўражанне, што мы даўно-даўно знаёмыя, толькі доўга не бачыліся.

Мікалай РАЖКОЎ.

ПРАВОСЛАВНЫЕ ЦЕРКВИ В ГРУЗИИ

Верующие в Батуми и Сачхере (города на западе Грузии, республики в советском Закавказье) освятили новые церкви. Корреспондент АПН попросил в связи с этим митрополита Урбинского Константина (Меликидзе), викария Католикоса-патриарха всей Грузии ответить на несколько вопросов.

— Исследования социологов, с которыми я познакомился, показывают, что число верующих в Грузии сокращается. Чем же объяснить в таком случае строительство новых церквей?

— Действительно, мы наблюдаем тенденцию к сокращению общего числа верующих. В то же время в наши религиозные общества вступают новые члены: в какие-то — больше, в какие-то — меньше. К ним прибавляются и те верующие, которые оказываются здесь в силу естественной миграции населения. В этом и заключается причина появления новых церквей в Батуми и Сачхере. Хотя, повторяю, эти факты не противоречат общей тенденции снижения религиозности среди советских людей.

Новые храмы построены на средства, добровольно пожертвованные верующими. Земля в Советском Союзе является, как известно, общенародной собственностью, она не может быть предметом купли-продажи. И участки для новых церквей нам были переданы бесплатно местными Советами народных депутатов. А строили их здешние подрядные организации.

По мере необходимости ремонтируются и реставрируются многие старинные храмы. Среди них немало архитектурных шедевров — таких, например, как Светицховели (IX век) во Мцхете, Тбилисский Сиони (XIV век), храм Баграта (XVII век) в Кутаиси и другие. В Грузии имеются молитвенные учреждения и других религий, которые также считаются уникальными историческими памятниками. Это — католический костел, одна из монументальных в СССР тбилисская синагога, мечеть, армянские и греческие церкви.

— Каковы возможности для получения религиозного образования в Грузии?

— Подготовка священнослужителей грузинской церкви осуществляется во Мцхетской духовной семинарии. Ее выпускники служат сегодня в качестве епископов, архимандритов, священников.

Грузинская церковь осуществляет и издательскую деятельность. Ежегодно выпускается красочное оформленный календарь, ежеквартально выходят альманах «Джвари Вазиса» («Крест виноградной лозы»), сборник «Богословские труды», бюллетени хроники жизни нашей церкви на грузинском и английском языках.

— В прошлом году Грузинская церковь торжественно отметила 1500-летие своей автокефалии...

— Да, в IV веке грузины приняли христианство, и Грузия, один из древнейших очагов мировой цивилизации, приобрела к христианской вере и культуре. К V веку относится создание замечательного агриграфического произведения «Мученичество святой Шушаники» — первого дошедшего до нас памятника грузинской литературы, автором которого был придворный священнослужитель Яков Цуртвелели.

За многовековую историю грузинскому народу приходилось много раз отстаивать свою землю от иноземных захватчиков. И всякий раз они так и входили, не сумев покорить наш народ, добиться его веротступничества. Особую роль в этом сыграл Георгиевский трактат — дружественный договор, заключенный в 1783 году с Россией, принявшей Грузию под свое покровительство. Русское правительство гарантировало автономии Грузии и ее защиту в случае войны. В прошлом году наша церковь вместе со всем грузинским народом и другими народами СССР торжественно отметила 200-летие подписания этого договора.

— И последний вопрос. Какую лепту внесла грузинская церковь в дело защиты мира?

— Грузинская церковь активно участвует в миротворческой деятельности, в борьбе за спасение священного дара жизни от ядерного уничтожения. Хочь отметить, что за деятельность по укреплению мира и взаимопонимания между народами Католикос-патриарх всей Грузии Илия II награжден советским орденом Дружбы народов. Мы активно работаем в Конференции европейских церквей, Христианской мирной конференции. Грузинская церковь исполнена решимости и впредь развивать сотрудничество между церковными деятелями, направленное на сохранение и упрочение мира во всем мире.

Интервью взял корреспондент АПН Ван БАЙБУРТ.

[Продолжение.]

Начало в №№ 23, 24.]

В последние годы, когда империализм развернул массированную атаку на социализм, советологи все больше и больше берут на вооружение «теоретические изыскания» националистов всех мастей. В их идейный арсенал включены и «концепции» белорусских буржуазных националистов.

В обстановке «психологической войны» белорусские буржуазные националисты, поддерживаемые разведывательными службами США, направляют свои усилия на то, чтобы опорочить исторические достижения белорусского народа в братской семье народов СССР. Если до 70-х годов они исследовали главным образом деятельность большевистских организаций в дооктябрьский период, историю Октября и гражданской войны, проведение в жизнь ленинского плана строительства социализма, то теперь поставили перед собой и вовсе недостижимую цель — доказать «подчиненное», «зависимое» положение БССР в составе СССР. Однако таков лейтмотив всех изданий белорусских националистов, развернувших свою «научную» деятельность в различных советологических исследовательских и пропагандистских центрах. В современных «трудах» националистов проявляется и попытка перенести на историю Белоруссии схему «национал-коммунизма». Модной в буржуазном «белорусоведении» ныне является пропаганда преимуществ возможных «некоммунистических альтернатив» развития Белоруссии. Особенно рьяно отстаивал это теоретическое новшество П. Урбан в своей книге «У святле гістарычных фактаў. У сувязі з брашурай Л. С. Абэцэдарскага» (Мюнхен, 1972).

Он клеветнически утверждал, что белорусский народ не мог якобы добиться значительных успехов «за последнее столетие», потому что «вел жестокую борьбу с национальным угнетением, против русификации, с чем одинаково белорусский народ встретился как в составе России, так и в составе СССР». Только человек, ослепленный ненавистью к социализму, может отрицать исторические достижения Белоруссии за годы Советской власти. Именно так и поступает П. Урбан, голословно заявляя, что белорусский народ не воспринял советский строй, он повторяет стереотипный набор уже набивших оскомину прежних домыслов о Белоруссии как «колонии России», о «полной русификации всех фаз белорусской культуры и национального развития». И поэтому объективный процесс сближения культур социалистических наций он изображает как нивелировку, растворение белорусской культуры в русской.

Советская действительность и здесь опровергает домыслы фальсификаторов. В СССР ныне нет культур «провинциальных», нет культур второй или иной категории. В настоящее время происходит многообразный и многоплановый процесс взаимосвязи национальных культур. Он включает в себя обмен художественной литературой, репертуаром и гастролями театров, произведениями музыки и киноискусства, достижениями художественной самодеятельности: образуется единая система эстетического и интернационального воспитания советских людей всех наций и народностей средствами всех национальных культур. Именно против этого и направлены атаки буржуазных идеологов. Они сознательно не замечают, что в практике обмена художественной литературой важное место принадлежит взаимным переводам произведений национальных писателей на языки народов СССР. Белорусская ССР практически обменивается художественными произведениями путем перевода со всеми союзными республиками страны. За годы Со-

ветской власти в переводах на языки народов СССР вышло более 1 400 книг художественных произведений белорусских писателей общим тиражом около 200 миллионов экземпляров. На русском языке в Москве, Ленинграде и других городах Российской Федерации вышло 1 092 книги белорусской художественной литературы. Их тиражи составили 94 569 400 экземпляров. За эти годы на украинском языке вышло 204 книги белорусских писателей тиражом 11 117 700 экземпляров, на латышском — 44 книги тиражом 745 000, на литовском — 41 книга тиражом 573 000, на молдавском — 36 книг тиражом 417 500, на армянском — 19 книг тиражом 202 000, на эстонском — 32 книги тиражом 708 400 и других языках народов СССР. За последние десять лет художественные произведения Янки Купалы выходили на 17 языках народов СССР, Якуба Коласа —

ное место в производстве промышленной и сельскохозяйственной продукции. Полное нежелание понять сущность советского экономического механизма приводит А. Залесского к выводу, что Белоруссия безвозмездно «ежегодно теряет около 9,5—10 процентов своего национального дохода». При помощи цифровой эквилибристики он в порыве антисоветского приступа вопит, что Белоруссия якобы постоянно выплачивает так называемую «пожизненную репарацию московским властям». Как говорится, дальше уже некуда.

«Исследовательская» деятельность националистов, в том числе и белорусских, в настоящее время четко координируется спецслужбами США. Региональные разработки включены в специальные исследовательские программы по советской национальной проблематике. Это находит свое наглядное проявление на многочисленных конференциях, ор-

ские, но одинаково антинаучные традиции эмигрантской литературы — великодержавную, игнорирующую значение национального вопроса, и националистическую, абсолютизирующую его в условиях советского общества. В начале 70-х годов советологи все чаще и чаще стали говорить о «новом подходе» к изучению национальных отношений в СССР, в том числе и к проблемам советской федерации.

В предисловии к первому сборнику «Советские национальные проблемы», вышедшему в 1971 году, Э. Олуорт прямо выдвигал задачи отыскать соответствующий противовес «утверждениям Советского государства о том, что его собственное исходное решение национальной проблемы» не соответствует современным «формулам» решения национального вопроса в СССР.

С тех пор опровержение

Николай СТАШКЕВИЧ

ТУПИКИ СОВЕТОЛОГИИ

на 15 языках, В. Быкова — на 22 языках, И. Мележа — на 11 языках, И. Шамякина — на 15, П. Бровки — на 14 языках, Я. Брыля — на 14, М. Танка — на 9 языках, И. Чигринова — на 7 языках. За этот период с языков народов СССР на белорусский язык переведено около 300 книг художественной литературы. Белорусским писателям, как и писателям других республик, свойственна забота о развитии и расцвете всех братских литератур. Они помнят завет великого М. Горького, высказанный им с трибуны I съезда советских писателей, о необходимости в своем творчестве нести гуманизм, дружбу народов. Выступая на съезде, М. Горький о писателях советских республик говорил следующее: «У меня нет никаких причин и желаний выделять их на особое место, ибо они работают не только каждый на свой народ, но каждый — на все народы Союза Социалистических Республик и автономных областей. История возлагает на них такую же ответственность за их работу, как и на русских». С тех пор неизмеримо выросла советская многонациональная литература, возросли ее сплоченность и сотрудничество, упрочилось ее единство.

Как видим, происходит не нивелировка национальных культур, в том числе и белорусской, а, наоборот, усиливается процесс расцвета и взаимообогащения. Одновременно литературные и культурные контакты активно содействуют духовному сближению наций, содействуют дальнейшему укреплению дружбы между народами. Свой значительный вклад в укрепление этой дружбы вносят писатели и деятели культуры Советской Белоруссии.

Новым сюжетом в писаниях националистов является интерпретация экономического положения БССР. В январском номере газеты «Беларусь» за 1980 год была опубликована довольно обширная статья сотрудника белорусской секции радио «Свобода» А. Залесского, в которой предпринималась попытка исказить экономическую и социальную политику КПСС, умалить достижения белорусского народа за годы Советской власти. Антикоммунисту не дает покоя тот факт, что в едином интернациональном народнохозяйственном организме, каким является экономика СССР, Белорусская ССР занимает вид-

ганизуемых Американской ассоциацией славяноведения при активном участии «белорусских», «украинских» и иных научных центров.

Примитивный миф о советских республиках как «колониальных трудах», уже давно пущенный в оборот политологами-антикоммунистами, продолжает хождение не только в литературе, выпускаемой всякого рода эмигрантскими организациями, но и в официальных трудах «научных» центров США, ФРГ, Англии и других капиталистических стран. Причины восхождения и реставрации подобных мифов следует искать в идеологизации политических доктрин современного империализма. Учитывая популярность в наш век лозунга «деколонизации», буржуазная пропаганда, доходя до крайней степени примитивизма, упрекает социализм в нежелании «покончить с колониальным наследием». СССР объявляется «последней колониальной империей», а национальную политику КПСС и Советского государства стремятся представить еще более непримиримой к национальным традициям, чем политика царской России. Эта «концепция» наиболее полно проявилась в книгах советологов: Г. Брунера «Политическая социология СССР» (т. I, II, вышла в 1977 году), И. Любанко «Белоруссия под Советским управлением» (1972), Н. Чировского «Введение в украинскую историю» и других, изданных в последние годы.

Авторы указанных книг всецело следуют в фарватере идей и концепций современной буржуазной советологии, сознательно не желают понять сегодняшний день Советской страны. Они не хотят признать богатства национальной жизни народов СССР, а всячески муссируют выдуманный ими тезис о «пробуждении угнетенных наций», направленном якобы против централизованной политики КПСС. Единство наций и народностей СССР, ставшее неотъемлемым элементом политического сознания народа, по их мнению, держится якобы только «исключительно» силой.

Жизнь подтвердила устойчивость ленинских принципов федерализма. Однако советологи, не считаясь с реальной действительностью, ищут новые приемы ее фальсификации. В трактовке данной проблемы вплоть до 70-х годов буржуазное советоведение опиралось на две взаимоисключаю-

«советской формулы» решения национального вопроса, сформулированное Э. Олуортом, стало главным в буржуазной советологии. В 70-е годы наряду с традиционными «прибалтийским», «украинским», «белорусским» направлениями советологии появились новые — «закавказское» «среднеазиатское» и другие. Узловым вопросом этих направлений стала фальсификация объединительного движения советских народов, принципов социалистического интернационализма, на основе которых построены взаимоотношения советских республик.

В наши дни советологи уже не в состоянии скрыть громадный социальный, экономический и культурный успех всех народов СССР. И это обстоятельство особенно их беспокоит. Они предпринимают огромные усилия, чтобы внедрить в общественное сознание народов капиталистических стран ложное представление о развитии советской общественной системы и национальных отношений в СССР, доказать, что якобы «подъем и расцвет социалистических наций» приведет к «распаду» СССР. Пороки буржуазного общества советологи пытаются перенести на общественную систему социализма.

Советологи озбочены тем, что предоставленным Конституцией СССР всем союзным республикам правом выхода из состава СССР ни одна из них не воспользовалась. Идеологам буржуазного строя трудно понять, отмечает советский исследователь Э. Баграмов, что «прочность СССР тем и объясняется, что каждая советская нация сознает: ее свобода и ее прогресс надежно обеспечены именно в рамках этого Союза».

Конституция СССР подтвердила великую жизненную силу добровольного союза народов нашей страны, основанного на принципах социалистического федерализма. Закрепляя государственное единство советских народов, сплочение всех наций и народностей в целях совместного строительства коммунизма, Конституция СССР полностью гарантирует суверенные права союзных республик.

Победа социалистической революции обеспечила торжество дела национального освобождения народов России. Реальные качественные изменения, происшедшие в СССР в национальных отношениях,

свидетельствуют о том, что национальный вопрос в том виде, в каком он достался нам от эксплуататорского строя, решен окончательно и бесповоротно. Он решен в том смысле, что ни одна нация не угнетает другую, что каждая нация, народность получили свою государственность и добровольно объединились в рамках единого союзного государства. Но национальные отношения и в обществе зрелого социализма — это реальность, которая постоянно развивается, выдвигает новые проблемы и задачи. На это указывал и XXVI съезд КПСС: «Единство советских наций сегодня прочно, как никогда. Это не означает, конечно, что все вопросы в сфере национальных отношений уже решены. Динамика развития такого крупного многонационального государства, как наше, рождает немало проблем, требующих чуткого внимания партии. И КПСС постоянно уделяет им внимание, своевременно решает связанные с ними вопросы в интересах развития каждой нации и народности, укрепления и расцвета Советского государства в целом».

Более чем шестидесятилетнее развитие первого в мире многонационального социалистического государства привело к образованию новой исторической общности — советского народа. Она возникла в результате действия закономерностей социализма, зримо олицетворяет собой его преимущественно перед капитализмом и выступает как исторически необходимый фактор прогресса советского общества.

Новая историческая общность — советский народ сложилась как подлинное экономическое, социально-политическое и культурное единство свыше ста социалистических наций и народностей. Это единство выражается не просто в совместном их действии, взаимозависимости, особенно экономической, что имеет место и в многонациональных капиталистических странах, а в неразрывных связях их интересов во всех сферах жизни, в согласованности, сплоченности их коллективных усилий во имя достижения общих целей.

В постановлении ЦК КПСС «О 60-й годовщине образования Союза Советских Социалистических Республик» подчеркивается, что новая историческая общность — советский народ «основывается на нераздельности исторических судеб советских людей, на глубоких объективных изменениях как материального, так и духовного порядка, на нерушимом союзе рабочего класса, крестьянства и интеллигенции. Она — результат возрастающей интернационализации хозяйственной и всей общественной жизни, развития в нашей стране социалистических наций, между которыми сложились отношения подлинного равноправия, братской взаимопомощи и сотрудничества, уважения и взаимного доверия».

Этот пример Советского Союза и привлекает симпатии к нему народов всего мира, что, несомненно, вызывает тревогу в лагере империализма и его идеологов. Поэтому неотъемлемым компонентом «психологической войны», развязанной империалистами, остается стремление нарушить монолитное единство советского общества. Еще в момент зарождения советского многонационального государства В. И. Ленин предсказывал, что «буржуазия пустит все средства в ход, будет играть ва-банк, чтобы сокрушить наше единение». Это ленинское предвидение подтвердилось всем ходом исторического развития. О том, с каким цинизмом и бесцеремонностью действуют противники социализма, свидетельствуют, например, установки З. Бжезинского.

[Окончание следует].

З ТРЫВОГАЙ ПРА ДЗЕНЬ БУДУЧЫ

НАРОДНАМУ ПІСЬМЕННИКУ БССР В. БЫКАВУ — 60 ГАДОУ

НЕ МАЕ ПРАВА МАЎЧАЦЬ

Пісьменнік Аляксей ГАРДЗІЦКІ падрыхтаваў для штогодніка «Далягляды» невялікае інтэрв'ю з народным пісьменнікам БССР Васілём БЫКАВЫМ. З дазволу аўтара змяшчаем гэты матэрыял у нашай газеце.

— Васіль Уладзіміравіч, беларускі чытач з гонарам усведамляе той факт, што ваша працягнутая гуманістычным пафасам творчасць атрымала шырокае міжнароднае прызнанне, што вы — адзін з самых чытаемых у свеце савецкіх пісьменнікаў. Пра ваш уклад у асаблівую ваеннай тэмы пішуць і рэцензент венгерскага штоднёвіка «Элет еш ірадалам», і супрацоўнік парызскай газеты «Монд», і балгарскі літаратуразнавец, аўтар манасграфіі пра ваенную літаратуру, і рэдактар японскага выдавецтва «Сэйдзіся»... Як вы думаеце, чаму менавіта творы ваеннай тэмы прыцягваюць сёння такую ўвагу сусветнага чытача?

— На мой погляд, для таго ёсць некалькі прычын, і адна з іх заключаецца ў тым, што пагроза новай вайны так блізка падступіла да чалавецтва, што яно не можа не думаць пра вайну наогул і пра мінулы

вайну ў прыватнасці. Чалавецтва хоча знайсці ва ўроках тае мінулай вайны нешта важнае, значнае, што б памагло не дапусціць вайны новай. Ну, а апроч таго, вайна — гэта велізарны, шматпакутны вопыт многіх пакаленняў, і каб зрабіць з яго нейкія пазітыўныя вывады, трэба асэнсаваць у розных аспектах гэты вопыт. А што найбольш глыбока асэнсоўвае і папулярна даводзіць кожны чалавечы вопыт, як не літаратура і мастацтва наогул?

— Вы не раз удзельнічалі ў міжнародных пісьменніцкіх форумах, прадстаўнічых канферэнцыях майстроў культуры ў змаганні за мір, супраць гонкі

ўзбраенняў, ядзернай пагрозы. Тут у мяне да вас адразу некалькі пытанняў. Што асабліва ўразіла на гэтых сустрэчах? Наколькі эфектыўныя яны з пункту гледжання актывізацыі пісьменніцкіх сіл для барацьбы за мір, міжнароднае супрацоўніцтва і прагрэс? Што, на вашу думку, можа сёння слова мастака, якую ролю можа яно адыграць у супрацьборстве людзей добрай волі з атамнымі маньякамі, з сіламі вайны і рэакцыі?

— Мабыць, ніколі яшчэ ў гісторыі чалавецтва мастацкая інтэлігенцыя свету не была такой адзінагалоснай у пытанні вайны і міру, як сёння. Гэта

асабліва відавочна выяўляецца на міжнародных пісьменніцкіх форумах у абарону міру, дзе прысутнічаюць прадстаўнікі літаратур усіх кантынентаў, і ўсе яны адзінадушныя ў тым, што літаратура нашых дзён не мае права маўчаць і што няма ў яе большай задачы, чым прадухіленне пагрозы новай вайны. Для выканання гэтай задачы пісьменнікі заклікаюць выкарыстоўваць усе даступныя ім сродкі: друк, тэлебачанне, радыё, кіно, тэатр. І я думаю, што такая згуртаванасць і цвёрдая рашучасць літаратараў свету робіць свой пэўны ўклад у справу міру і прымушае атамных маньякаў трохі

задумацца перад тым, як націснуць на кнопку.

— І ў час паездка за мяжу, і ў нашай краіне вам, Васіль Уладзіміравіч, даводзіцца сустракацца з замежным чытачом. Ён, зразумела, розны... І ўсё ж — які ён? Якія пытанні задае? Чым ён вас прываблівае і што не падабаецца ў ім?

— Вядома, замежны чытач розны, ён не мае нейкага пэўнага твару, бо прадстаўляе розныя класы, розны ўзровень ведаў пра наша жыццё і, урэшце, розны ўзровень культурнасці. Але я сказаў бы, што тыя з маіх чытачоў, з якімі я сустракаўся ў нас ці за рубяжом, вызначаюцца якраз шчырым жаданнем зразумець нас, наш лад жыцця, можа быць, чамусьці навучыцца і больш даведацца пра нашу вялікую вайну, пра якую многія з іх чулі, а іншыя і перажылі тыя страшныя гады барацьбы з нямецкім фашызмам. Гэтае жаданне пазначае праўду пра нас, даць і прываблівае мяне ў іх больш за ўсё іншае.

ЧЫТАЕ ЎВЕСЬ СВЕТ

У Васіля Быкава часта бярэць інтэрв'ю журналісты. Гэта і не дзіўна: у рэйтынгу чытацкай папулярнасці яго імя ў адным з верхніх радкоў. Кнігі беларускага празаіка без перабольшання чытае сёння ўвесь свет, адкрываючы для сябе «дзіўны савецкі характар», «дзіўны савецкі народ» і вытокі яго гераізму і паскоранасці ў часы цяжкіх выпрабаванняў.

У самым пачатку сваёй літаратурнай дзейнасці В. Быкаў аднойчы сказаў, што больш за ўсё яго ўвагу прыцягваюць тэмы мінулай вайны, бо ў ёй яму «бачацца многія пачаткі, што ўваходзяць у нашы дні і выходзяць у будучыню».

Хлопец з сялянскай сям'і (нарадзіўся ў 1924 годзе на Віцебшчыне), які хацеў стаць скульптарам, ён пайшоў абараняць Радзіму ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў 17-гадовым юнаком, удзельнічаў у жорсткіх баях, быў паранены. Неаднойчы глядзеў у твар смерці, але выжыў, хаця памылкова лічыўся нахаваным у брацкай магі-

ле і імя лейтэнанта Быкава было выбіта на гранітным абеліску ў памяць аб загінуўшых. Ён выжыў, каб расказаць усім, праз якое пекла прайшоў, што такое вайна наогул і як яна можа скалечыць чалавека і яго душу.

Ужо ў першых апавесцях В. Быкаў, па яго ж уласных словах, паспрабаваў узнавіць некалькі сціплых вобразаў савецкіх людзей, якім у памятных гады вайны было суджана выканаць свой іншы раз непрыкметны, але заўсёды цяжкі абавязак у барацьбе з нямецкім фашызмам. Гэта не было прыгожае апісанне незвычайных подзвігаў

бістрашніх волатаў, гэта — некалькі будняў вайны, маленькіх кропель у неабсяжым моры барацьбы, якое да краёў было поўнае тады і людскою крыві, і людскіх слёз. Герой Быкава аказваюцца часцей за ўсё ў такім становішчы, калі да апошняга абстраюцца розум і пачуцці людзей. Пісьменнік умее злучыць цікавасць да драматычнай вострай сюжэта з самай нільнай увагай да танчэйных змяненняў у маральным абліччы героя, да складанейшых душэўных перажыванняў, да скрупулёзнага даследавання матываў, што вызначаюць яго наводзіны.

Адным з першых у савецкай літаратуры В. Быкаў стаў даследаваць, як выпрабаванне на трываласць характар савецкага чалавека. Героямі яго твораў «Зрада», «Трэцяя ракета», «Альпійская балада», «Пастка», «Жураўліны крык», «Сотніцаў», «Круглянінскі мост», «Воўчая зграя», «Знак бяды» сталі зусім не гераічныя асобы.

Не герой... Як і чаму не герой аказваецца, нават не думаючы пра гэта, сапраўдным героем — вось галоўная і пакуль што адзіная тэма Васіля Быкава. А сітуацыі, знойдзеныя пісьменнікам для мастацкай рэалізацыі гэтай галоўнай тэмы, дазваляюць яму паднесці чытачам адно з найбольш складаных бачанняў свету.

Было б спрашчэннем называць Васіля Быкава пісьменнікам ваеннай тэматыкі. Асабліва пасля таго, як убачыла свет апавесць «Знак бяды». Уся яго творчасць накіравана ў нашы дні, хаця ён і чэрпае матэрыял для сваіх літаратурных твораў пераважна з падзей і ўражанняў мінулай вайны.

Мастак-грамадзянін Васіль Быкаў надзелены вострым пачуццём сучаснасці. Вяртаючыся памяццю ў ваеннае мінулае, ён ні на хвіліну не забывае пра падзеі жыцця сённяшняга: прымае актыўны ўдзел у пісьменніцкіх форумах, нарадах дзялячай культуры

ў абарону міру. Прызнаннем вялікага аўтарытэту пісьменніка, улічваючы яго творчасць на духоўнае жыццё грамадства стала абранне Васіля Быкава дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

Менавіта ў нашы дні, калі чалавецтва аказалася перад пагрозай глабальнай ядзернай катастрофы, творчасць Быкава набыла надзвычайную актуальнасць. Складаная, таленавітая яго проза данамагала людзям зразумець неверагодную важнасць моманту, у якім яны жывуць, асаблівую адказнасць кожнага за будучыню. Бомба, схаваная на ўзроўні гераічнай апавесці Быкава «Знак бяды» Сцэнаідай Багацька, можа яшчэ і ўзварцацца, нібы напярэдняе аўтар. Аўтар, якому вераць, якога любяць, чыіх твораў чакаюць мільёны чытачоў у свеце. Да іх ведама: Васіль Быкаў працуе над новай апавесцю, дзе, як ён кажа, будзе мір, вайна, юнацкія мары аб будучыні, якая для героя не настане ніколі...

НА ЗДЫМКАХ: дэпутат Вярхоўнага Савета БССР В. БЫКАЎ на пасяджэнні сесіі; В. БЫКАЎ з пісьменнікам Алесем РУСЕЦКІМ у Доме літаратара; з сынам Сяргеем ля аднаго з ваенных мемарыялаў.

Фота Я. КОКТЫША.

ДЭБЮТ МАЛАДОГА КІНАРЭЖЫСЭРА МІХАІЛА ЯКЖЭНА

прэмьеры, выстаўкі, сустрэчы

МОЖНА ПАВІНШАВАЦЬ З УДАЧАЙ

У сучасным заходнім кінематографі стала звычайнай з'ява, калі значная першая работа стварэнца рэжысёрам ужо ў сталым узросце. Гэта абумоўлена многімі прычынамі: і ўзраслай канкурэнтнасцю, і неабходнасцю набываць пэўнага жыццёвага вопыту для стварэння фільмаў на ўзроўні сённяшняга дня, і тымі вялікімі сродкамі, што ўкладваюцца ў карціну, а іх даверца не кожнаму.

Цяжка часам быць ажыццявіць пастаноўку фільма не толькі маладому рэжысёру, але і прызнанам аўтарытэтам. Тым больш, што ў заходнім кіно, напрыклад, задуму мастака не заўсёды супадаюць з жаданнямі прадзюсераў.

Пачынаючы кінарэжысёр Міхаіл Якжэн — дэбютант. Аднак, як і малады яго калега і на «Беларусьфільм» Сяргей Лук'янчыкаў і Уладзімір Колас, аднакурснікі на інстытуту кінематографіі Люцыя Лячмеле з рыжскай кінастудыі, Мікалай Маёраў з «Масфільма», ён ужо атрымаў самастойную пастаноўку поўнаметражнага фільма. Яму і яго таварышам не давалося шукаць згаворанага прадзюсера і сродкі для карціны: магчымасць ажыццяўляць сваю мару дала ім дзяржава. Вядома, яны заслужылі гэта не толькі сваімі напіранымі студэнцкімі фільмамі, але і працай на студыях.

Гавораць: «Талент заўсёды праб'е сабе дарогу». А колькі часу іншы раз ідзе на гэта?

Міхаіл Якжэн сумеў даказаць сваё права як рэжысёр-пастаноўшчык даволі хутка яшчэ і таму, што яму былі прадастаўлены ўсе магчымасці для творчага росту. А пакуль ён працаваў асістэнтам рэжысёра ў адной, другой карціне, да яго прыглядаліся.

Аднойчы на мастацкім саветах кінастудыі «Беларусьфільм» Якжэну прапанавалі цікавы сцэнарый драматурга Аляксандра Аляксандрава. Сцэнарый спадабаўся, і ён даў згоду працаваць над карцінай. Вядучым аператарам стаў Сяргей Зубікаў, таксама дэбютант, з якім Міхаіл разам вучыўся ў інстытуце ў Маскве. Так пачаўся адлік творчым удачам і (чаго граха таць) няўдачам маладога рэжысёра.

Адувацьню Якжэн атрымаў на Усесаюзным інстытуце кінематографіі ў майстэрні вядомага дзеяча савецкага кіно А. Столпера.

— Народны артыст СССР Аляксандр Столпер, стваральнік такой сусветна вядомай карціны, як «Жывыя і мёртвыя», — успамінае Якжэн, — вучыў нас бачыць свет вачамі мастака, няспынна падкрэсліваў, што мы павінны рабіць карціны, у якіх бы спалучаліся высокае прафесійнае майстэрства з даступнасцю ўспрыняцця, з існай грамадзінскай пазіцыяй стваральнікаў карціны. Гэта былі яго галоўныя запаведзі, якія я і прытрымліваюся.

Заканчваў вучобу Якжэн пад кіраўніцтвам другога буйнога майстра, народнага артыста СССР, аўтара слаўных кінаэпапей «Вызваленне» і «Салдаты свабоды» — Юрыя Озерава. І ў размове, прыгадваючы гады вучобы, Якжэн заўсёды падкрэслівае, што студэнтаў акружала сяброўская атмасфера, яны заўсёды маглі разлічваць на дапамогу з боку ўсіх выкладчыкаў. Не было вынадку, каб нехта з іх адмовіў у парадзе, прафесійнай дапамозе. Да таго ж у расшаруджэнні студэнтаў былі вялікая бібліятэка і выдатная вучэбная студыя. Інстытут прадставіў ім сучасны, камфартабельны інтэрнат, у якім юнакі і дзяўчаты жылі па адным-два чалавекі ў пакоі.

Пытаюся ў Якжэна, ці задаволены ён пачаткам сваёй творчай кар'еры.

— Мяркуюце самі, — адказвае. — Я вучыўся ў слаўных майстроў, займаюся любімай справай. Пасля дыпломнага фільма адразу быў запрошаны на работу на «Беларусьфільм». А ведаце, як мяне, дакладней нас — я быў не адзін, — тут сустрэлі? У Доме кіно і ў Доме літаратара арганізавалі грамадскі прагляд нашых дыпломных фільмаў!

Два гады працаваў на студыі асістэнтам рэжысёра. Пасля гэтага мне даверылі зніць поўнаметражны мастацкі фільм. Цяпер карціна ўжо поўнаасцяго гатова. І ўвесь час я адчуваю добры да сябе адносіны. Памагілі мне і дырэктар аб'яднання мастацкіх фільмаў Пальчонак, і рэжысёр Карпаў, у якога я раней быў асістэнтам, а на ма-

ёй карціне мастацкім кіраўніком быў вопытны майстар беларускага кіно Ігар Дабралюбаў.

Цяпер — новая работа. Хвалюся, вядома. Гэта ж своеасаблівы экзамен. Столькі гадоў вучыўся, атрымліваў стыпендыю, ды і кожны студэнцкі фільм патрабаваў немалава грошай. Толькі мая дыпломная работа абышлася ў 50 тысяч рублёў. А я ж быў не адзін, на майм курсе каля трыццаці чалавек, і ўсім былі прадастаўлены такія ж магчымасці і ўмовы. Натуральна, павінна быць і аддача, таму і хвалюся, ці змог апраўдаць і давер'е, і тым вялікімі сродкамі, што былі на мяне затрачаны.

— Міхаіл, вачы хвалюванні наконт таго, удача фільм ці не, звязаны з далейшай творчай кар'ерай?

— Я і ўся наша здымачная група нясем адказнасць перад гледачом. Гэта перш за ўсё нас і хвалюе. А наконт сябе я менш за ўсё непакоюся. Вядома, было б неразумна даваць пастаноўку карціны чалавеку, які яе яўна загубіць. Спадзяюся, са мною гэтага не здарыцца. Ды і ў любым выпадку без работы не застануся. Калі б здарылася такое — зноў пайшоў бы ў асістэнты, назапашваў вопыт, удаканалваў сваё майстэрства, дабіваўся б таго, каб зноў у мяне паверылі. Няўдача ніколі ў нас не псеу чалавеку лёсу.

Я згадзіўся з ім. Сапраўды, бывае ўсякае, але ў любым выпадку чалавек у нас не акажацца выкінутым за борт, ён заўсёды знойдзе сабе справу, працу на сілах, і гэта правільна і справядліва. Як справядліва і тое, што ў нас кожны можа заняць месца ў адпаведнасці са сваімі творчымі здольнасцямі. Як, будзем лічыць, яго заняў на «Беларусьфільме» М. Якжэн.

Прадставі лічыць так у мяне ёсць. Зусім недаўна адбылася афіцыйная здача дзяржаўнай камісіі яго фільма «Прабач нас, першае каханне...». Старшыня Дзяржкіно СССР У. Матвееў сказаў коратка, але ёміста: «Карціна адбылася». А галоўны рэдактар Н. Пашкевіч дадаў: «Рэжысёра можна павіншаваць з удавым дэбютам».

Мікалай ГУСЕУ.

ПРАЗ ДВАЦЦАЦЬ ГОД

Споўнілася 20 год літаратурнаму аб'яднанню «Узлёт» Беларэжуніверсітэта. З гэтай нагоды ў Доме літаратара збіраліся яго былыя і сённяшнія ўдзельнікі. Вёў вечар і зрабіў уступнае слова даўні кіраўнік літааб'яднання пісьменнік Алег Лойка. З успамінамі і вершамі выступілі А. Рэзанай, Я. Янішчыц, У. Марук, В. Коўтун, П. Сушко, Г. Каржанеўская, М. Мятліцкі, Л. Пранчак. Прачыталі таксама свае вершы маладзейшыя выхаванцы «Узлёту», тым, каму з часам накіравана стаць літаратурнай змай.

ПАКАЗВАЮЦЬ РОВЕНЦЫ

Зноў абмяняліся сваімі тэатральнымі сцэнамі Брэсцкі драматычны тэатр імя ЛКСМБ і Ровенскі абласны ўкраінскі музычна-драматычны тэатр імя М. Астроўскага. Украінскія сябры паказалі жыхарам горада над Бугам спектаклі «Майская ноч» М. Гогаля, «Бабскі бунт» па М. Шолахаву, «Джэні Герхард» Т. Драйзера, «Парог» А. Дударова і іншыя. Адбыліся шматлікія сустрэчы з працоўнымі Брэста і вобласці.

Гастролі Ровенскага тэатра ў Беларусі працягнуцца тры месяцы. Пасля Брэста калектыў выступіць у Пінску, Баранавічах, Магілёве.

ТВОРЧАЯ СПРАВАЗДАЧА СПЕВАКА

Вялікае задавальненне атрымалі аматары песні на творчым вечары лаўрэата ўсесаюзных і міжнародных кон-

курсай, народнага артыста БССР В. Вуцячыча, які праходзіў у рэспубліканскім Доме работнікаў мастацтваў. Пра творчую біяграфію спевака расказаў вядучы вечара народны артыст рэспублікі Ю. Ступакоў, якога дапоўнілі кампазітары І. Лучанок, Э. Ханок і В. Іванов.

У выкананні В. Вуцячыча прагучалі песні сучасных кампазітараў. Суправаджаў спевака інструментальны ансамбль «Тоніка».

УДАЛЫ ПАЧАТАК

Прыхільна сустрэлі гледачы прэм'еру спектакля па п'есе Ю. Якаўлева «Азірніся ў любові сваёй» на сцэне Старадарожскага народнага тэатра. Гэта — першая самастойная работа сёлетняй выпускніцы рэжысёрскага аддзялення Мінскага культасветвучылішча А. Пыжыкавай.

«КНИЖНАЯ ВЯСНА-84»

У Мінску прайшло літаратурнае свята «Кніжная вясна», арганізаванае Саюзам пісьменнікаў БССР, Мінскай арганізацыяй таварыства кнігалюбаў і Мінскім абласным кнігагандлем. Сёлета месцам правядзення яго быў выбраны парк імя Чэлюскінцаў.

Аматарам літаратуры быў прапанаваны шырокі выбар кніг вядомых беларускіх пісьменнікаў, сярод якіх асноўнае месца займалі творы, што адлюстроўваюць подзвіг савецкага народа ў барацьбе з фашызмам.

Адкрыў свята старэйшы беларускі пісьменнік М. Лужынін.

На пачатку чэрвеня ў Мінску адбыўся аўтарскі вечар народнага артыста БССР беларускага кампазітара Ігара Лучанка і лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР паэта Льва Ашаніна. Дзякуючы плённаму супрацоўніцтву гэтых дзеячаў мастацтва, народжана многа цудоўных, любімых народам песень.

НА ЗДЫМКУ: І. ЛУЧАНОК І Л. АШАНІН.

КУБІНСКІ ПІСЬМЕННІК У МІНСКУ

Вядомы кубінскі празаік, лаўрэат Нацыянальнай прэміі Кубы 1983 года Эдуарда Эрас Ляон, які працуе над кнігаю пра Савецкі Саюз, наведваў сталіцу Беларусі. Госць з Вострава Свабоды пабываў у Хатыні, у музеях гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і беларускага народнага мастацтва ў Раўбічах. У Саюзе пісьменнікаў Беларусі Э. Эрас Ляон меў гутарку з сакратарамі праўлення І. Чыгрынавым, В. Сачанкам і Л. Гаўрыліным, а таксама з перакладчыкам іспанскамоўнай літаратуры К. Шэрманам. Кубінскі сябар раскажаў пра стан і тэндэнцыі развіцця паэзіі і прозы на Кубе. Цікавіўся літаратурным працэсам і культурным жыццём рэспублікі, асабліва працамі працы Беларускага аддзялення Ітфонду СССР, магчымасцямі ўмацавання літаратурных сувязей праз узаемны мастацкі пераклад.

ІДЗЕ ПАДРЫХТОўКА ДА МІЖНАРОДНАГА КОНКУРСУ-ВЫСТАўКІ «Я БАЧУ СВЕТ»

ДЗЕЦІ ПАВІННЫ СЯБРАВАЦЬ

Гэты традыцыйны конкурс — дзіцячы. Арганізаваны ў Маскве газетай «Пионерская правда» (яе тыраж перавышае 8,5 мільёна экзэмпляраў), ён становіцца ўсё больш папулярным. У папярэднім такім спаборніцтве ў 1980 годзе, напрыклад, удзельнічалі дзеці з 75 дзяржаў, якія прадставілі 350 тысяч малюнкаў.

Цяпер ідзе падрыхтоўка да пятага па ліку конкурсу. У ім, як і раней, будуць удзельнічаць дзеці ад 5 да 16 гадоў. Кожная краіна праз сваё Таварыства дружбы з СССР ці праз савецкае пасольства можа накіраваць у Маскву да 80 работ. Праз гэтыя ж каналы маюць магчымасць самастойна выставіць свае малюнкі і самі аўтары, але не больш чым 10 кожны. Работы будуць прымацца да 1 лістапада 1984 года. А ў красавіку-маі 1985 года адкрыецца вялікі агляд лепшых работ. Адбяры іх аўтарытэтнае журы, куды ўвойдуць вядомыя мастакі, мастацтвазнаўцы, педагогі, журналісты з СССР, Балгарыі, Польшчы,

Францыі, ГДР, Югаславіі, Чэхаславакіі, Венгрыі. Разам з дарослым па традыцыі будзе і дзіцячае журы, думка якога ўлічваецца пры размеркаванні ўзнагарод. 50 пераможцаў атрымаюць дыпламы і памятныя падарункі, 250 прызёраў — медалі.

З якой мэтай праводзяцца конкурсы-выстаўкі «Я бачу свет»? У чым іх сэнс і задача? Гэтыя пытанні карэспандэнт Агенцтва друку Навіны задаў намесніку старшыні журы, вядомаму савецкаму жывапісцу і педагогу Барысу НЕМЕНСКАМУ.

— Падобныя агляды вельмі патрэбны дзецям і яшчэ больш, па-мойму, дарослым, — сказаў Барыс Неменскі. — Дзеці, як правіла, адкрыта гавораць тое, што думаюць, што адчуваюць. Адносіны да свету, у якім яны жывуць, хаця ў нечым і наўныя, але заўсёды надзвычай сумленныя. Таму дзіцячы малюнак — гэта вельмі цікавы акт выказвання шчырых пачуццяў.

Што ж тычыцца сэнсу кон-

курсу-выстаўкі, то ён відавочны. Дзеці нашай планеты павінны мець зносіны і праз творчасць расказаць адзін аднаму пра сябе, сваіх равеснікаў, свае краіны, дзяліцца думкамі, інтарэсамі, клопатамі. Дарослыя таксама вучацца праз дзіцячыя работы лепш разумець адзін аднаго. Дружба дзіцяцей вельмі часта, як вы ведаеце, прыводзіць і да дружбы бацькоў. І такія выстаўкі дзіцячага малюнка, як наша маскоўская, — гэта часцінка вялікай справы, якую мы можам рабіць, якую мы павінны рабіць для лепшага ўзаемаразумення народаў.

Дзіцячая мастацкая творчасць можа памагчы і памагае — гэта пераканаўча паказалі папярэднія выстаўкі «Я бачу свет», агляды ў Балгарыі, Чэхаславакіі і іншых краінах — здымаць бар'еры прадурзятасці, вучыць людзей прымаць адзін аднаго такімі, якія яны ёсць. У нас жа агульныя жыццёвыя праблемы, радасці, трылогі.

Я лічу, што падобныя міжнародныя выстаўкі трэба право-

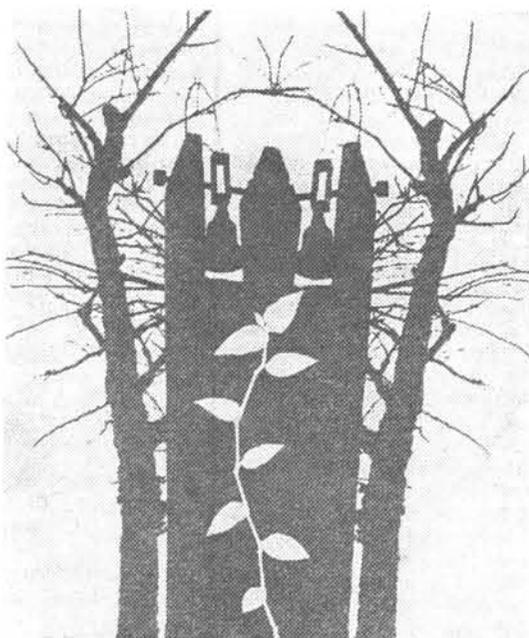
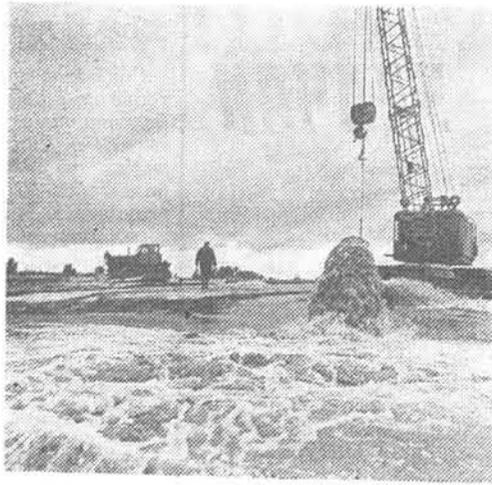
дзіць як мага часцей і ва ўсіх краінах. Актыўна іх падтрымліваць і прапагандаваць.

Як сакратар праўлення Саюза мастакоў СССР, я непасрэдна займаюся праблемамі дзіцячага выяўленчага мастацтва. Між іншым, я сам скончыў у свой час мастацкую студыю пры Палацы піянераў у Маскве. Падобныя студыі працуюць ва ўсіх савецкіх гарадах і многіх населеных пунктах. Увогуле, увага да дзіцячай мастацкай творчасці ў Савецкім Саюзе шырокая і глыбокая.

У многіх саюзных рэспубліках ёсць музеі дзіцячага выяўленчага мастацтва, якія паступова вырастаюць у буйныя цэнтры эстэтычнага выхавання. Першы такі музей, а сёння самы цікавы эстэтычны цэнтр, быў створаны ў сталіцы Арменіі Ерване. Дзіцячыя музеі і карцінныя галерэі ўдзельнічаюць у міжнароднай выставачнай дзейнасці, наладжваюць розныя конкурсы і сустрэчы. Іх папулярнасць расце з кожным годам.

Мы лічым, што праз мастацтва ўвогуле і праз дзіцячую творчасць у прыватнасці можна выхаваць чалавека-інтэрнацыяналіста, які паважае і свой народ, і іншыя народы. Менавіта такой павагай і можна забяспечыць мір.

«СПЫНІСЯ,
ІМГНЕННЕ,
ЗДЫМАЮ!»

Імя Яўгена Казюлі добра знаёма чытачам нашай газеты. Вось ужо, бадай, дзесяцігоддзе старонкі «Голасу Радзімы» ўпрыгожваюць выдатныя здымкі, фотарэпартажы гэтага майстра. А ў іх — імклівае наша жыццё, яго подых і рытм, нашы сучаснікі і іх справы, і чулая душа самога аўтара, які здольны ўбачыць імгненне, «злавіць» яго і звярнуць увагу ўсіх.

На пачатку чэрвеня Яўген Казюля, адзін з вядучых фотажурналістаў рэспублікі, фотакарэспандэнт БелТА—ТАСС паказаў у мінскім Палацы мастацтва сваю справаздачную выставку, прадставіўшы на ёй больш за 80 работ.

...Хаджу па выстаўцы, гляджу фотаздымкі і нібыта падарожнічаю па Беларусі: трапляю ў самую гушчыню падзей — то ў калону ўдзельнікаў Маршу міру, то на восеньскі вясковы кірмаш альбо на традыцыйнае народнае свята, ці

то на будаўніцтва сучаснага супергіганцкага прадпрыемства, а то на верталёце пралятаю над Палескім краем.

Шляхі-дарогі чалавека з фотакameraй... Дзесяткі камандзіровак, сотні знаёмстваў з самымі рознымі людзьмі. Лягчэй пералічыць, дзе яшчэ не пабываў у Беларусі, чым дзе ён быў. Ва ўласнай картатэцы, якая склалася за гады працы, адзначаны ўсе маршруты, каардынаты тых людзей, з якімі ўжо сустракаўся і да каго яшчэ хацелася б паехаць. З якой толькі кропкі не даводзілася здымаць Я. Казюлі свае сюжэты: з даху будынка, з поезда, з верталёта, з дрэва. І ўсё гэта трэба зрабіць па законах журналістыкі, як мага хутчэй. Бо газеты чакаюць цікавай фотажурналістыкі. Але слядоў

пашпешлівае ці павярхоўнасці не знойдзеш у работах Яўгена Казюлі. Грунтоўнасць, спакойная разважлівасць — гэта наогул характэрныя рысы і яго натуры, і яго творчага почырку.

Тут, на персанальнай выстаўцы, дзе сабрана разам даволі многа работ фотажурналіста, адразу адчуваеш, што больш за ўсё хвалюе аўтара, што натхняе яго. Кволя парасткі і магутныя дрэвы, безабаронныя дзеці і пасівелыя дзяды, старажытныя замкі, вясковыя хаты і будынкі са шкла і бетону — усё гэта сплятаецца ў маляўнічую мазаіку нашага жыцця. І як чыстая, высокая нота — асобныя работы з цыкла фотарэпартажаў «Майстры» — пра самабытных беларускіх народных майстроў: ганчароў, ткачых, разьбяроў па дрэве, майстроў пляцення з саломкі. Побач з гэтым — цыклы «Мастакі», «Палессе», «Хатынь», «Стары горад», «Успаміны». Дык што ж усё-такі з'яўляецца галоўным ў творчасці фотажурналіста! Думаецца, справа тут не толькі ў прафесіяналізме Яўгена Казюлі, але і ў адданасці абранай прафесіі, вернасці сваім творчым прынцыпам, якія вельмі ярка праяўляюцца ў пільнай увазе фотажурналіста да духоўнага жыцця свайго народа, яго працоўнага подзвігу, яго багатай і гераічнай гісторыі.

Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: работы Яўгена КАЗЮЛІ: «Меліярацыя на Палессі»; «Кірмаш»; «Рэквіем»; «Старэйшына» [майстар-ганчар з Івянца Ф. ЦЕЛІШЭЎСКИ].

ЗАГАДКАВЫ «КУБІК»

У вярхоўях Бярэзіны і, у прыватнасці, міжрэччы Бярэзіны і Поні, да сённяшняга дня захавалася нямала старажытных гарадзішчаў і паселішчаў: Беразіно, Ліпск, Камайск, Марговіца, Навасёлкі... Паводле сведчанняў гісторыкаў, яны былі густа заселены першабытнымі людзьмі, якія займаліся паляваннем, бортніцтвам, рыбнай лоўлей і земляробствам. Сучасныя жыхары даволі часта знаходзяць тут прылады працы нашых продкаў.

У двары Івана Казлоўскага з вёскі Беразіно Докшыцкага раёна доўгі час каля калодзежа ляжала каменная зернецёрка, якую гаспадар выкарыстоўваў у якасці пайкі для курэй. Пастух з гэтай жа вёскі Тодар Пунтус ва ўрочышчы Атверніца знайшоў каменнае рубіла, вучань Бярэзінскай школы Аляксандр Налаў — каменную сякеру з прасвідраванай у ёй адтулінай для насадкі на ручку. Настаўнік гісторыі Б. Паў-

лоўскі выкарыстаў у якасці нагляднага дапаможніка набор прылад працы старажытнага чалавека: серп, шыла, сякеру, рубіла, скрабок.

Але, відаць, самая цікавая знаходка выпала на долю трактарыста саўгаса «Вітунікі» Докшыцкага раёна. Працуючы на тарфяніках ракі Поні паміж вёскамі Далёкае і Старое Запонне, ён знайшоў разам са старажытным рубілам выдатна адшліфаваны «кубік» з дробназярністага шэрага каменя. Гэта не проста геаметрычная фігура, але і даволі незвычайна ёмістасць. У ёй зроблена цыліндрычнае паглыбленне, якое пераходзіць у вузкую скразную адтуліну. Акрамя гэтага, дзве адтуліны выходзяць убок. Прызначэнне гэтай унікальнай рэчы зробленай рукамі чалавека часоў неаліту, пакуль застаецца загадкай. Знаходка захоўваецца ў Бягомльскім музеі. Не разгадаў яе тайны прэцэдуючы спецыяліст.

В. СКАРАХОД.

(ПОРТ)

НА МАЛАДЗЕЖНЫМ першынстве краіны па мастацкай гімнастыцы зборная Беларусі заняла другое месца.

Марына Лобач з Мінска стала трэцяй у мнагабор'і ў асабістым заліку.

У ВАСЬМІ з дзясці ваганых катэгорый першынствавалі савецкія самбісты на IV чэмпіянаце Еўропы ў Іспаніі.

Дзве вышэйшыя ўзнагароды зборнай СССР прынеслі мінчане Антон Новік і Магамед Рамазанав.

ТРАДЫЦЫЙНЫ міжнародны турнір гандбалістаў за «Кубак Карпат» завяршыўся перамогай каманды Румыніі. Савецкая зборная заняла другое месца. За яе выступалі мінчане Юрый Шаўцоў і Аляксандр Каршакевіч.

Лепшым іграком турніру названы Юрый Шаўцоў, яко-

му ўручаны спецыяльны прыз.

«БЕЛАРУСКІМ» стаў фінал традыцыйнага міжнароднага кросу на прыз газеты «Труд», які праішоў у Маскве.

Толькі фотажурналіст выявіў пераможцу бегу на 30 кіламетраў. Беларускі спартсменкі Раіса Сміхнова і Алена Цухло фінішавалі амаль адначасова і занялі адпаведна першае і другое месцы.

ДОБРЫМІ вынікамі нарадавалі лёгкаатлеты многіх краін на традыцыйных спаборніцтвах Мемарыялу братоў Знаменскіх.

Беларусці бігун Геннадзь Фішман стаў уладальнікам аднаго з галоўных прызоў у бегу на 3 000 метраў. Яго таварыш па камандзе Геннадзь Валокевіч заняў трэцяе месца ў трайным скачку.

НА ЧЭМПІЯНАЦЕ Савецкага Саюза на акадэмічнаму веславанню залаты медаль на парнай двойцы заваявала мінчанка Алена Хлопцава.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

Наважаныя чытачы!

Да нас у рэдакцыю звярнулася дачка прапаўшага без вестак Пазнякова Іларыёна Іларыёнавіча з просьбай памагчы ёй адшукаць бацьку.

Пазнякоў І. нарадзіўся ў 1902 годзе ў вёсцы Лабанаўна Чарыкаўскага раёна Магілёўскай вобласці.

Па звестках дачкі, у 1943 годзе ў баі над Чавусамі Магілёўскай вобласці яе бацька з двума аднапалчанамі трапіў у палон. Пасля вызвалення Германія ад фашызму Савецкай Арміяй двое таварышаў Пазнякова І. змаглі вярнуцца на Радзіму. Яны расказалі дачце, што сам Пазнякоў І. апынуўся ў другім лагеры, які знаходзіўся ў амерыканскай зоне акупацыі. Далейшы лёс Пазнякова І. невядомы.

Магчыма, хто-небудзь з вас, наважаныя чытачы, ведае што-небудзь пра ПАЗНЯКОВА І., сустракаўся з ім пасля вайны ці пазней. Пераканаўча просім вас паведаміць пра гэта ў рэдакцыю ці яго дачце.

Яе адрас: БССР, Мінскі раён, п/а Бальшавік, вул. Паўднёвая, дом 9, кватэра 15. Васьковай Раісе Іларыёнаўне.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.